

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

2017. március 5-én nyílt meg a Néprajzi Múzeumban a **„Bocskor, csizma, paduka – kalandozás a lábbeli körül”** című kiállítás. A tárlat 2017. november 30-áig lesz látogatható. A kiállítást eddig 11.132 látogató tekintette meg, és 4.782.790,- Ft volt a Múzeum bevétele.

A kiállításához készült kiadványból eddig 160 példány került értékesítésre.

Kiállítás

A néprajzi tárgyak idő- és térbeli változatosságát, használatának, jelentéseinek gazdagságát a Néprajzi Múzeum gyűjteményének egy tárgytípusa, a lábbelik példáján keresztül mutatja be a kiállítás. A kiállítás nem teljes öltözetek részeként látatja a lábbeliket – a „viseletkiegészítők” ezúttal főszerephez jutnak. A kiállítási anyag nem időrendi sorba rendezéssel, és nem régiók szerint összeillesztve került bemutatásra. A bevezető három példa (bocskor, csizma, paduka) kibontása, majd a mezítlábasság terme után a tárgyakat a hétköznapi és ünnepek fogalma köré csoportosítottuk. Éghajlat, földrajzi és épített környezet, életmód, vallás, társadalmi nem, életkor kategóriái tagolják tovább az anyagot.

Valamennyi bemutatott lábbeli kézművestermék, otthon vagy cipész, csizmadia által készített darab. Többségüket kisebb közösségekben, falvakban használták, de a magyar és a nemzetközi anyagban is akadnak nagyvárosi példák. A gazdag, nagyszámú gyűjtemény lehetőséget nyújtott arra, hogy az egyes típusokból variációkat is bemutassunk. A sokféle lábbelit a környezethez való alkalmazkodás, adaptáció eszközeként és a különböző kultúrák tárgyi kifejeződéseként szólaltattuk meg. Elsősorban az ünnepi lábbeliknél válik fontos szemponttá az általuk hordozott szimbolikus tartalom: a társadalmi rang, a vagyoni helyzet, az életkor, az alkalom. Tükrözve a kollekció arányait, kiállított tárgyaink között is több a női viseletdarab. A divat fogalma a köznépi lábbelik esetében is értelmezhető, az általános normakövetés és a ritkábban tetten érhető egyéni ambíciók, választások példáival.

A kiállításban többek között látható az obi-ugor asszonyok gyöngyös cipője, '30-as évekből származó pamutfonals magyaros-népies női cipő, gyöngyház berakásos török fürdőcipő, indián mokaszin és a zsugorított lábra való kínai lótuszcipő is, hogy csak néhányat említsünk a legérdekesebbek közül.

Emellett bemutatásra került egy kalotaszegi csizmadia műhely berendezésének néhány jellemző felszerelése. A műhely értékét az adja, hogy még pontosan dokumentálni lehetett a benne zajló összes munkafolyamatot, és egy olyan mester életét és munkásságát idézi meg, aki hosszú évtizedekig meghatározó alakja volt a kalotaszegi tárgyalgó népművészetnek.

A kiállítás fényképek, filmek segítségével, de mindvégig a múzeumi tárgyat középpontba állítva beszél a köznépi lábbelik kulturális sokszínűségéről. A rendezési koncepció is ezt segíti: a tárgyak a termek közepén futó tárlókban és a falakon kiemelve láthatók, a kiegészítő információkat a termek szélén helyeztük el.

Megnyitó

Köszöntőt mondott: dr. Kemecsi Lajos, a Néprajzi Múzeum főigazgatója

A kiállítást megnyitotta dr. Hoppál Péter, az Emberi Erőforrások Minisztériumának kultúráért felelős államtitkára és dr. Fülemile Ágnes, az MTA Néprajztudományi Intézet tudományos főmunkatársa

Múzeumpedagógiai foglalkozások

A kiállításához három múzeumi óra került kidolgozásra, mely programot biztosít minden iskolás korosztály számára, 6–18 éves korig. A programcsomag jelentősége, hogy egy speciális kiállítást közvetít a korosztályi sajátosságokhoz igazodva, segítve a kiállítás mondanivalójának különböző aspektusokból való megközelítését. Mindhárom korosztály számára a kiállítási térben, a kiállítás anyagának élvezetes, játékos, elgondolkodtató feldolgozásával terveztük az órákat. Cél a sokszínűség bemutatása a múzeumi lábbeli gyűjteményéből válogatott tárgyak segítségével, mely tükrözi a világ kultúráinak, éghajlati viszonyainak, szokásainak sokrétűségét. Mivel a kiállításban a bemutatott múzeumi anyag nagyon nagyszámú, és szerteágazó tematikájú – ezért célszerűen néhány, a legjellegzetesebb és legérdekesebb lábbeliket választottuk ki, ezekre építettünk feladatokat, persze a különböző életkorú csoportoknak megfelelő pedagógiai és módszertani elveket alapul véve.

1. A szerencsehozó cipellő (6–10 éveseknek)
2. Népek és lábbelik (11–14 éveseknek)
3. Cipőben vagy anélkül (15–18 éveseknek)

1. A szerencsehozó cipellő (6–10 éveseknek) interaktív nyomozás a szerencsetevő cipő után.

A gyerekek egy mese történéseinek részeseiként ismerkednek a kiállítás fő témáival és kiemelt tárgyaival. Az óra modulokból áll, mely a mese egy-egy eleme, a kiállítás jellegzetes lábbeli viseletének megismeréséhez. A modulokban a gyerekek csoportosan dolgoznak irányított feladatok és játékok megoldásával, múzeumpedagógus segítségével. A történet az elveszett szerencsehozó cipő nyomának megkeresése körül bonyolódik.

2. Népek és lábbelik (11–15 éveseknek)

A felső tagozatos tanulók számára a már meglévő ismereteikre, készségeikre alapozunk. A cél nonformális úton, élményszerűen a tudásanyag gazdagítása. A kiállítás terét, mint forrásanyagot használjuk. Sorra vesszük az egyes nemzetek jellegzetes lábbeli viseletét. (Bocskor, csizma, rénszarvasbőr csizma, szandál és papucsfélék, fapapucs, mokaszin, mezítlábasság.) A forrásfeldolgozás módszerével, a kísérőszövegek és a tárgyak önálló értelmezésével egy-egy kiállítási tematika kerül feldolgozásra csoportonként, irányított kérdésseltevéssel segítségével. Kreatív feladatként a 6-8.osztályosokkal saját cipőkatasztert készítünk – melyik lábbelidet mely a kiállításban lévő lábbelivel válthatnád fel? A 7-8 osztály számára csoportmunkában egy- egy jellegzetes, a kiállításban szereplő lábbelihez „cipőtörténet” kitalálása- személyhez kötése a feladat.

3. Lábam nyoma (14–18 éveseknek) interaktív tárlatértelmezés, elgondolkodtató, a kiállításból is kitekintő, interaktív múzeumi óra. Mely szokás és annak lábbelije milyen nyomot hagyott a világban. Az óra célja, a szimbólumok megismerése, amelyek a lábbeli viseléséhez vagy annak hiányához kapcsolódnak, valamint feltárja a lábbeli viselet nemzeti és a személyes identitás közti kapcsolatot (bakancs, mokaszin, fapapucs, edző cipő stb.). Felhívjuk a figyelmet arra, hogy az egyes lábbelik egyben jelentéssel bíró üzenetek is az adott kor, nemzet embere számára, melyek erkölcsi tanításokat, vallási és az általános emberi kultúrához köthető üzeneteket közvetítenek. A foglalkozás tematikája egy bevonó jellegű tárlatértelmezés, melyet elgondolkodtató feladatok tesznek színessé.

Csoportmunkában egy- egy jellegzetes, a kiállításban szereplő lábbelihez „cipőtörténet” kitalálása- személyhez kötése a záró feladat.

Múzeumandragógiai foglalkozások

1. A szépkorúaknak szóló „Péntek 60+” programsorozat keretében 35 nyugdíjas klubtag tekintette meg a kiállítást tárlatvezetéssel. A vezetés után értelmező beszélgetésen vettek részt és kézműves foglalkozás keretében gumis mappát készíthettek a cipőkiállítás fotóinak felhasználásával.
2. A Máltai Szeretetszolgálat szervezésében 6 hajléktalan patronált vehetett részt tárlatvezetésen és hozzá kapcsolódó kézműves foglalkozáson.

Külső megjelenések és belső rendezvények

A kiállítás kommunikációs és múzeumpedagógiai programjának előkészítése már a 2016-os évben elkezdődött. A Művészetek Völgyében és az Ördögkatlan Fesztiválon a lábbeli kiállításhoz kapcsolódóan óriás cipőfűzőt készítettünk (265 m), kulturális lábnyomot mértünk.

2017-ben tovább is folytattuk a külső és belső rendezvényeken a kiállításhoz kapcsolódó programokat. Március 5-én, a Múzeum Napján a látogatók mesterség bemutatókat láthattak, cipő készítést nemezből Balla Gemma nemezes segítségével, gyékénypapucs fonást Bárány Mara közreműködésével. Maguk is készíthettek házi papucsot filcanyagok felhasználásával és a lábbeli kiállítás tatár csizmájának mintakincsét alapul vevő bőrműves kulcstartókat.

A 2017-ben a Múzeumok Majálisán cipőinstallációval is jelentkeztünk, ahol újrahasznosított anyagok, használt cipők felhasználásával, a látogatók pedig fiktív cipőtörténetek írásával tették interaktív művészeti alkotássá a térelemet.

Kommunikáció

A minél szélesebb látogatói kör elérése érdekében magas szintű és tervezett kommunikáció zajlott. A közönségprogramok, a múzeumpedagógiai tevékenység valamint a pr-munka összehangolásával és segítségével a budapesti és vidéki közönséget is meg tudtuk szólítani. A programok és a kiállítás ismertető megtalálható a Néprajzi Múzeum honlapján. A különböző reklámanyagokon, kiadványokon megjelentettük a Nemzeti Kulturális Alap logóját.

Sajtómegjelenések

A sajtó részére sajtótájékoztatókat és kurátori tárlatvezetéseket szerveztünk. Ennek köszönhetően számos programajánló, több cikk, kritika született, valamint interjúk készültek. A sajtómegjelenéseket tartalmazó táblázatot mellékeljük.

A kiállítás és a kapcsolódó programok iránti folyamatos látogatói- és sajtóérdeklődés is mutatja, hogy eredményes volt a kiállítás témájának fenti formában leírt bemutatása.

Budapest, 2017. május 30.

dr. Kemecsi Lajos
főigazgató

